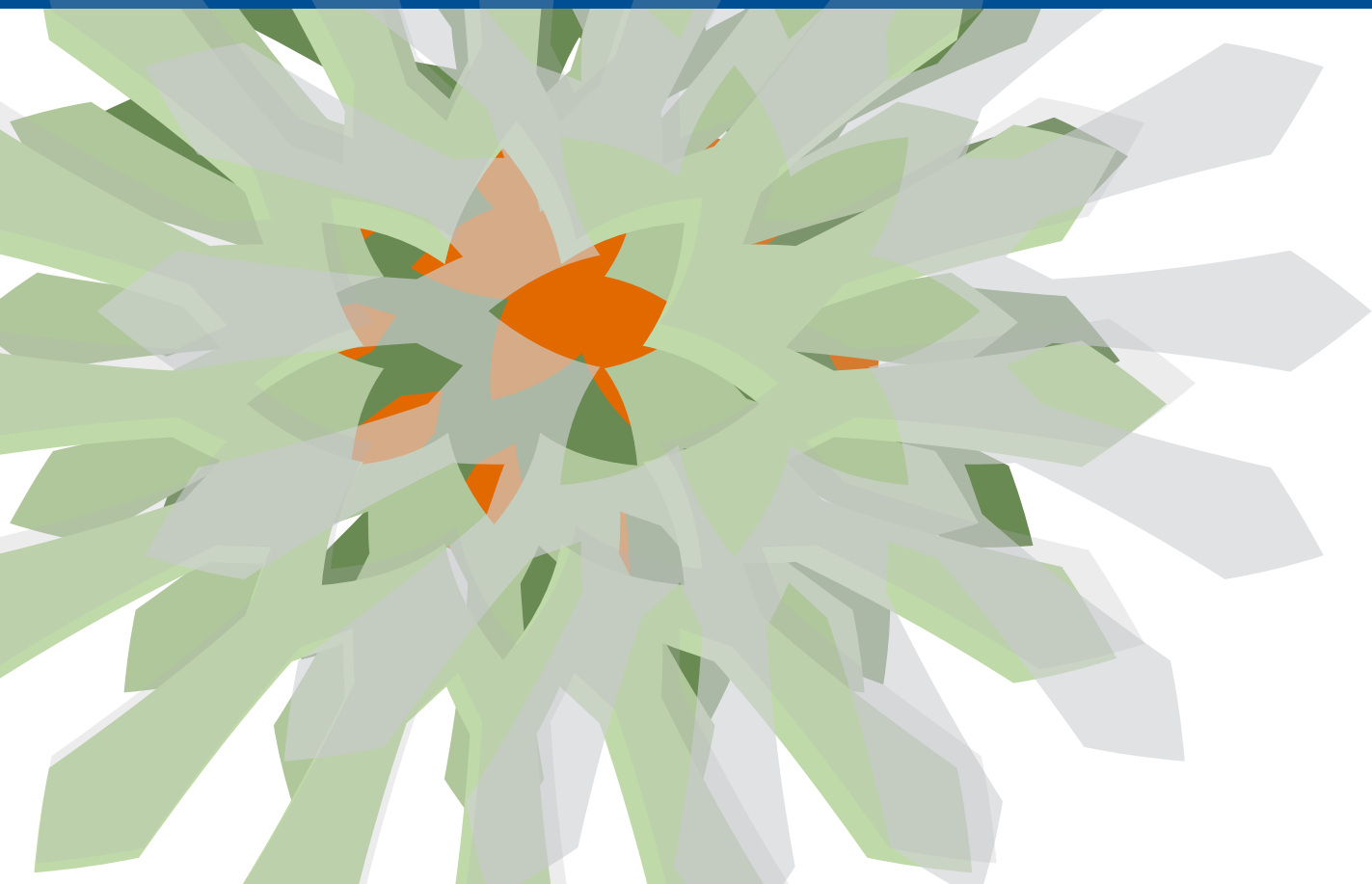


# Förändring för kvalitet och förnyelse

Forsknings- och utbildningsstrategier 2009–2012



GÖTEBORGS UNIVERSITET



ARBETSGRUPPEN FÖR FORSKNINGS- OCH UTBILDNINGSSTRATEGIER:

Margareta Wallin Peterson, Lennart Weibull, Ingela Elofsson

GRAFISK FORM: Anders Eurén

TRYCK: Geson



# INNEHÅLL

FÖRÄNDRING FÖR KVALITET OCH FÖRNYELSE .....	4
Göteborgs universitet 2007	
Ökad samverkan och förnyat ledarskap	
Kompleta miljöer för högkvalitativ forskning och utbildning	
Göteborgs universitet – en viktig samhällsaktör	
FORSKNING .....	8
Strategi för både bredd och spets	
Forskningens styrkeområden	
Fortsatt dynamik – och bättre infrastruktur	
UTBILDNING .....	14
Stort men inte större	
Tydligare utbildningsvägar på grundnivå	
Två modeller för utbildning på avancerad nivå	
Moderniserad resurstilldelning	
Studenten före, under och efter studierna	
Ansvar för det livslånga lärandet	
Nya satsningar på ökad utbildningskvalitet	
Forskarutbildning i samverkan	
FORSKNINGS- OCH UTBILDNINGSPROFILER.....	20
SAMVERKAN – EN ALLT VIKTIGARE UPPGIFT.....	24
Samverkan för demokrati...	
...och kunskapsekonomi	
DET INTERNATIONELLA PERSPEKTIVET .....	26
AKADEMISKT LEDARSKAP OCH KVALITETSARBETE .....	28
Ett stärkt akademiskt ledarskap	
Verksamhetsindikatorer och kvalitetsstyrning	
Bibliometri och rankning – verktyg för ökad kvalitet?	
FORTSATT ARBETE FÖR KVALITET OCH FÖRNYELSE.....	31

# Förändring för kvalitet och förnyelse

ETT UNIVERSITETS mest värdefulla kapital är kvalitet i forskning och utbildning; ett kapital som ständigt måste vårdas och utvecklas. Detta utgör utgångspunkten för arbetet med Göteborgs universitets forsknings- och utbildningsstrategier. Universiteten har under senare år förändrats på ett påtagligt sätt genom att de tilldelats allt fler uppgifter vid sidan av utbildning och forskning. I den förändrade situationen är det allt viktigare att hävda universitetets särskilda karaktär. Universitetets huvuduppgift – att bedriva forskning och utbildning av hög kvalitet – ställer krav på ett aktivt akademiskt ledarskap samtidigt som den förutsätter öppenhet mot samt dialog och samspel med omvärlden. Universitetet har en viktig roll i samhället, inte bara regionalt utan även nationellt och internationellt.

## GÖTEBORGS UNIVERSITET 2007

Göteborgs universitet är Sveriges största med åtta fakulteter, drygt 50 000 studenter och 5 200 anställda. Det rymmer ett brett spektrum av kunskapsområden som humaniora, informationsteknologi, juridik, konst, medicin, naturvetenskap, odontologi, samhällsvetenskap, utbildningsvetenskap och vårdvetenskap. Universitetet kännetecknas av många och attraktiva utbildningar med högt söktryck. Enligt Högskoleverkets utvärderingar hör ett tjugotal av universitetets utbildningar till de fem bästa i landet inom respektive område. Göteborgs universitet har genom åren inkorporerat ett antal tidigare fristående utbildningar. Vidare har universitetet under det senaste decenniet åtagit sig ett allt mer omfattande utbildningsuppdrag och på så sätt tagit ett stort ansvar för regional kompetensförsörjning.

Forskningen vid Göteborgs universitet är på ett antal områden nationellt eller internationellt ledande. När det gäller den samlade bilden

***Fokus ligger på att stärka forskningskvalitet och långsiktiga konkurrenskraft.***

har emellertid anslagen för forskning och forskarutbildning inte ökat i samma omfattning som för grundutbildningen. Därmed har forskningen blivit alltför beroende av kortsiktig extern finansiering. I den strategiska planen för Göteborgs

universitet 2007-2010 ligger fokus på att stärka forskningens kvalitet och långsiktiga konkurrenskraft.

Göteborgs universitet har en levande tradition av samverkan med samhället. En tydlig närvaro i stad och region är ett utmärkande drag, bland annat genom öppna föreläsningar och andra publika arrangemang. För detta tilldelade Högskoleverket Göteborgs universitet år 2005 en utmärkelse för sitt demokratiarbete. I arbetet med innovationssystem samverkar Göteborgs universitet aktivt med Chalmers och med olika samhällsaktörer, bland andra Västra Götalandsregionen.

### **ÖKAD SAMVERKAN OCH FÖRNYAT LEDARSKAP**

En grundläggande tanke i förändringsarbetet vid Göteborgs universitet har varit att bättre tillvarata universitetets samlade kompetens. Det har framför allt gällt att skapa ökad samhörighet och gränsöverskridande samarbete inom universitetet. Universitetets råd för identitet och image utarbetade 2003 en plattform för universitetets samlade profil och främsta kännetecken. Den blev grunden för den av universitetsstyrelsen 2004 antagna visionen, *Göteborgs universitet 2010*. I ett tredje steg fastställdes en strategisk plan för verksamheten 2007-2010.

Grunden för Göteborgs universitets strategiska arbete är att universitetet med sin bredd och mångfald skapar nya och intressanta möjligheter för forskning och utbildning. Bredd har inte något egenvärde utan får sin betydelse genom att de olika miljöerna befruktar varandra i syfte att utveckla ny kunskap. En framgångsrik samverkan förutsätter hög kvalitet hos berörda discipliner. Samverkan handlar således både om att utveckla den disciplinära kunskapen och om att skapa nya arenor för kunskapsbildningen.

Samtidigt måste kvaliteten i forsknings- och utbildningsmiljöerna ständigt prövas för att optimera resursfördelningen mellan miljöer med högkvalitativ forskning och utbildning och miljöer som behöver ett ökat utvecklingsstöd. Det är också nödvändigt att pröva eventuell avveckling av mindre framgångsrika miljöer. I Göteborgs universitets strategiska plan 2007-2010 betonas vikten av att utarbeta kvalitetsindikatorer som underlag för förändringsarbete och prioriteringar. Arbetet med kvalitetsindikatorer får dock inte utgå från att de kan användas i någon enkel aritmetisk modell. Indikatorer utgör endast ett av flera underlag

***Grunden för Göteborgs universitets strategiska arbete är att universitetet med sin bredd och mångfald skapar nya och intressanta möjligheter för forskning och utbildning.***

för beslut och kräver analys och tolkning. De måste också kompletteras med strategiska överväganden. För att åstadkomma detta krävs ett tydligt akademiskt ledarskap. Göteborgs universitet har därför påbörjat utbildningar som syftar till att stärka det akademiska ledarskapet så att universitetsorganisationen kan motsvara de uppställda kraven.

### **KOMPLETTA MILJÖER FÖR HÖGKVALITATIV FORSKNING OCH UTBILDNING**

Göteborgs universitet har med framgång hållit samman forskning, utbildning och samverkan. Målet är, även för framtiden, att verksamheten ska bygga på vad vi benämmer kompletta akademiska miljöer med hög kvalitet. All utbildning både på grundnivå och på avancerad nivå ska ha en tydlig forskningsanknytning. Det innebär också att all forskning ska ha utbildningsanknytning. Samverkan med omvärlden innebär att nya idéer kan spridas till en vidare krets. Den ger samtidigt ett inflöde av nya idéer och ny kunskap, som stärker och förnyar den disciplinära miljön.

***Verksamheten ska bygga på vad vi benämner kompletta akademiska miljöer med hög kvalitet.***

Vid Göteborgs universitet finns olika modeller för att utveckla gränsöverskridande forsknings- och utbildningsmiljöer. Ett exempel är flervetenskapliga institut och centrumbildningar där lärare under en viss tid kan bedriva forskning, ett annat att ledande forskare regelbundet undervisar på introduktionskurser. Med den successiva utbyggnaden av den avancerade nivån förstärks dessutom anknytningen mellan forskning och utbildning.

Göteborgs universitet avser att identifiera vilken roll starka forskningsmiljöer spelar i utbildningen och på motsvarande sätt belysa de starka utbildningsmiljöernas forskningsanknytning. I båda fallen finns skäl att pröva behovet av utvecklingsarbete i den mån miljön inte är komplett. En komplett miljö ska så långt som möjligt även inkludera samverkan med det omgivande samhället. Hur samverkan sker kan variera mellan olika ämnesområden, men även här behövs ett strategiskt och kvalitetsdrivet utvecklingsarbete. Med en stark forskningsanknytning i utbildningen kommer studenter – och alumner – att spela en viktig ambassadörsroll för universitetets forskning och bidra till en förstärkt samverkan med det omgivande samhället.

## **GÖTEBORGS UNIVERSITET – EN VIKTIG SAMHÄLLSAKTÖR**

Göteborgs universitet har alltsedan samhällsengagerade medborgare 1891 grundade Göteborgs högskola haft en tydlig samhällsprofil. Öppenheten mot omvärlden är ett signum för verksamheten och finns tydligt markerad i universitetets vision från 2004. Forskning och utbildning ska utgå från att Göteborgs universitet har ett globalt ansvar och ska bidra till att belysa frågor med relevans för både lokala och globala samhällsproblem. Universitetet ska följa, men också påverka, samhällsutvecklingen och vara en synlig aktör i samhället. Utbildningarna ska utformas med hänsyn till såväl arbetsmarknadens krav som studenternas intressen. Utbildningsutbudet ska också kunna påverka framtidens arbetsmarknad.

Universitetet är beroende av samhällsutvecklingen. Politiska beslut, demografi, infrastrukturella betingelser och finansiering påverkar verksamhetens förutsättningar. Den grundläggande principen är dock att universitetets samhällsengagemang ska utgå från universitetet som en obunden institution som med hög integritet självständigt och kritiskt ger sitt bidrag till samhällsutvecklingen. Universitetet ska samtidigt lyhört ta tillvara kunskaper och erfarenheter utanför akademien och ha förmåga att omsätta dem i utbildning och forskning.

Göteborgs universitet sätter samhället i centrum i så måtto att all verksamhet – inte bara samverkansuppgiften – ska ha samhällsrelevans regionalt, nationellt och globalt. Vår forskning och utbildning ska bidra till samhällets utveckling på både kort och lång sikt.

***Universitetets samhällsengagemang ska utgå från universitetet som en obunden institution som med hög integritet självständigt och kritiskt ger sitt bidrag till samhällsutvecklingen.***

***Göteborgs universitet har ett globalt ansvar och ska bidra till att belysa frågor med relevans för både lokala och globala samhällsproblem.***

# Forskning

MÅLET FÖR DE NÄRMASTE åren är att forskningen vid Göteborgs universitet ska stärkas. På sikt krävs en bättre balans mellan forskning och utbildning, inte minst för att vi ska kunna utveckla kompletta forsknings- och utbildningsmiljöer. För närvarande utgör grundutbildningsmedlen cirka 60 procent och forsknings- och forskarutbildningsmedlen cirka 40 procent av statsanslaget. Göteborgs universitet skiljer sig i detta avseende från övriga stora lärosäten, där forskningsmedlen normalt utgör minst hälften av statsanslaget.

När det gäller förmågan att attrahera externa anslag har Göteborgs universitet förlorat något i relativ konkurrenskraft, även om trenden varierar avseende olika externa forskningsfinansiärer. En förklaring är den relativa bristen på fakultetsmedel. En nationell analys inom det naturvetenskapliga området visar på ett klart samband mellan fakultetsanslagens storlek och möjligheten att få externa forskningsmedel. För Göteborgs universitet är det därför en strategisk fråga hur såväl statsanslaget som den externt finansierade forskningen ska kunna öka.

## **STRATEGI FÖR BÅDE SPETS OCH BREDD**

Göteborgs universitet ser med oro på försvagningen av forskningsresurserna. De statliga forskningsfinansiärerna förmår dessutom endast stödja en ringa del av alla ansökningar. Det förekommer inte sällan att forskare, vars ansökningar håller hög internationell klass, blir utan anslag, vilket måste betraktas som ett allvarligt problem på såväl kort som lång sikt. Det är därmed en politisk fråga av stor vikt att både öka resurserna för forskning och att arbeta med friare finansieringsformer. I den nya kunskapsekonomin blir detta också en intern strategisk fråga för Göteborgs universitet.

Inom Göteborgs universitet har olika ämnesområden väsentligt skilda förutsättningar vad gäller möjligheterna att dra till sig externa forskningsmedel. Flera fakulteter drar in betydande externa anslag, men vår strategi är att stärka samtliga fakultetsområdets konkurrenskraft. Mot bakgrund av en omfattande omvärldsanalys har vi identifierat fem möjligheter att stärka forskningen som svarar mot behov inom olika delar av universitetet:

- ▶ **att inom universitetets ram stimulera nyskapande forskning.**  
Det är av särskilt intresse att utveckla forskning över ämnes- och fakultetsgränser för att få fram nya plattformar för forsknings-samverkan, vilka på sikt kan resultera i helt nya forskningsområden. En modell, tillämpad första gången 2007, är intern utlysning av specialdestinerade medel till fakultetsöverskridande forskningsinitiativ.
- ▶ **att förbättra möjligheten till forskning av hög internationell klass.** Här är den primära uppgiften för universitetet att ge stöd åt forskarnas arbete med ansökningar, både genom att föra en dialog med forskningsfinansiärer och att stödja arbetet med ansökningar. Ett ökat stöd ges främst genom universitetets enhet för forsknings- och innovationsservice.
- ▶ **att bilda strategiska forskningsallianser med andra lärosäten.** Det kan röra sig om att skapa gemensam infrastruktur och/eller forskningsmiljöer eller att föra samman två komplementära forskningsmiljöer. Sådana allianser har framför allt utvecklats med Chalmers och med Lunds universitet, men också med utländska universitet.
- ▶ **att avsätta en ökad andel av lärarnas arbetstid åt forsknings- och utvecklingsarbete inom områden som bedöms ha svårigheter att med egna resurser attrahera externa medel och där forskningen måste stärkas.** Processen ska inkludera utvärdering och uppföljning.
- ▶ **att arbeta vidare med kvalitetsindikatorer som underlag för strategiska prioriteringar mellan olika forskningsfält och vetenskapsområden.**

Dessa sätt att stärka forskningen gör det möjligt att förbättra villkoren för både spets- och breddforskning. Etablerad forskning kan stödjas samtidigt som initiativ från forskare/lärare kan innebära att nya områden utvecklas. För att ytterligare stimulera forskare från skilda fakultetsområden att gå samman, måste universitetet verka för en förbättrad gemensam infrastruktur för forskning. Dessutom behövs ökade

***Universitetet måste verka för en förbättrad gemensam infrastruktur för forskning.***

ekonomiska incitament samt gemensamma mötes- och arbetsplatser för forskare/lärare/studenterna över de traditionella gränserna.

### **FORSKNINGENS STYRKEOMRÅDEN**

För Göteborgs universitet ter det sig allt viktigare att utarbeta alternativa modeller för forskningsprioritering. Den förhållandevis nya modellen har varit att identifiera de miljöer som varit mest framgångsrika genom att utgå från hur mycket forskningsmedel, hur många publikationer och vilken vetenskaplig uppmärksamhet som ägnats forskningen. Dessa är givetvis viktiga kriterier som kan användas för att prioritera mellan ämnesområden eller enskilda miljöer men det finns anledning att vara försiktig med att driva detta synsätt alltför långt. Kriterierna tenderar att ha en konserverande effekt och gynna områden med lång tradition. Samtidigt har universitetet ansvar för att utveckla nya kreativa framtidsmiljöer. Det kräver att vi vågar satsa på nydanande områden – även om det ibland måste innebära ett risktagande – inte minst då det gäller forskning över traditionella ämnesgränser.

Göteborgs universitet lyfter fram ett antal styrkeområden med syftet att uppmärksamma både sådana som har en lång och etablerad tradition och sådana som är förhållandevis nya. Även de senare bedöms ha stor potential att bli starka eftersom de befinner sig inom en fruktbar vetenskaplig miljö. Tre kriterier har varit särskilt viktiga i valet av områden. Det första är att området har hög vetenskaplig kvalitet och/eller att det befinner sig inom en miljö där det bedrivs kvalificerad forskning, gärna i samverkan över traditionella fakultetsgränser. Det andra är att området i något avseende kan betecknas som unikt för Göteborgs universitet eller att Göteborgs universitet i ett nationellt eller internationellt perspektiv har en styrka inom fältet. Det tredje kriteriet är att området

***Samtidigt har universitetet ansvar för att utveckla nya kreativa framtidsmiljöer.***

har samhällsrelevans i den betydelsen att Göteborgs universitet tror sig om att kunna ge ett bidrag till samhällsutvecklingen.

Mot denna bakgrund har vi identifierat åtta områden, där de första fyra (1–4) utgör styrkeområden med lång tradition inom Göteborgs universitet och dokumenterad hög vetenskaplig kvalitet. De fyra senare (5–8) bedöms innehålla starka miljöer med potential att utvecklas till styrkeområden:

**1. *Den patientnära forskningen om hjärta och kärl inklusive fetma samt biomaterial och vaccin.*** Forskningsområdet representerar den mycket fruktbara göteborgska modellen att föra samman forskning på molekylnivå med patientnära forskning. Vidare karaktäriseras området av nära relationer till andra discipliners forskning, framför allt biologi (naturvetenskap) men även kost och friskvård (utbildningsvetenskap) och livsstil (samhällsvetenskap). Området har stor praktisk betydelse och representerar ett fält med betydande samverkan med både andra lärosäten, som exempelvis Chalmers, och med framgångsrik biomedicinsk och medicinteknisk industri.

**2. *Forskningen om lärande*** är en av de starka vetenskapliga miljöerna vid Göteborgs universitet. Den har en lång tradition av empiriskt inriktad skolforskning och ställer generella frågor om kunskapsbildning. Dessa har efterhand breddats till frågor om ny teknik och lärande såväl inom utbildningssektorn som inom arbetslivet. Forskning om lärande har sitt centrum inom den utbildningsvetenskapliga fakulteten, men miljön har vidgats till att omfatta också IT-universitetet, och de samhällsvetenskapliga (statsvetenskap) och konstnärliga fakulteterna (gestaltning).

**3. *Forskningen om språkteknologi*** är nationellt unik. Den har sin bakgrund i ett forskningsprogram om datamaskinellt läsbar tidningstext som startade redan 1966. Det analyserar svensk prosa för språkvetenskaplig forskning men utnyttjas även för lexikografiska ändamål. Göteborgs universitet är värd för en nationell forskarskola. Denna internationellt mycket starka miljö utgör en anledning till att Göteborgs universitet har fått ansvar för Svensk Nationell Datatjänst (SND). Dessutom bedrivs spetsforskning om kommunikation mellan människa och dator.

**4. *Forskningen om demokrati och opinion*** framför allt inom samhällsvetenskap. Området har en mycket lång tradition av frågeundersökningar bland väljare. Det utvecklades redan på 1950-talet och har blivit nationellt ledande. Detta är ytterligare en förklaring till att Göteborgs universitet fått ansvar för SND, först för samhällsvetenskap och, med start 2008, för forskningsmaterial även från humaniora och medicin. Forskningen har efter hand vidgats både genom nya frågeställningar, exempelvis forskningsprogrammet Quality of Government, och nya former för datainsamling (SOM-institutet), där även andra fakultetsområden inkluderats.

**5. *Forskning om havsmiljö.*** Denna har sin bakgrund i naturvetenskapens marina profil med forskningsstationerna Tjärnö och Kristineberg, men har utvecklat starka band till de flesta fakulteter som bedriver verksamhet inom miljöområdet, till exempel Handelshögskolan (miljöekonomi och sjö rätt), samhällsvetenskap (miljöopinion och humanekologi) och humaniora. Prioriteringen av havsmiljö som forsknings- och utbildningsfält vid Göteborgs universitet har ett starkt nationellt stöd och samverkan sker med bland andra Chalmers och lärosäten i Norge.

**6. *Forskning om kulturarv*** i gränsområdet mellan framför allt humaniora, naturvetenskap och konst. Detta är ett förhållandevis nytt forskningsfält som fått sin styrka genom en nära samverkan mellan ämnena kulturvård och arkeologi, samt koppling till konstnärligt utvecklingsarbete och hantverk. Göteborgsprofilen framträder i karaktären av tillämpad forskning så som den bedrivs vid DaCapo i Mariestad. Det finns dessutom ett stort intresse för forskning och utbildning för fältet inom Västra Götalandsregionen och vid det statliga Världskulturmuseet.

**7. *Forskning om globalisering*** är ett nytt fält som uppstått i skärningspunkten mellan Handelshögskolan (utvecklingsekonomi, internationell rätt), samhällsvetenskap (globala studier inklusive fredsforskning, mänskliga rättigheter), humaniora (språk) och Sahlgrenska akademien. Området är ännu i en tidig fas som ett samlat fält, men den miljö som har utkristalliserats är stark och dessutom otvivelaktigt av hög samhällsrelevans.

**8. *Forskning om kultur och hälsa*** är ett relativt nytt vetenskapligt fält. Det har sin styrka i att Göteborgs universitet har en tradition av att samverka mellan å ena sidan medicin och vård och å andra sidan konst, humaniora och samhällsvetenskap. Ett antal delprojekt har identifierats och arbete pågår med att utveckla nya former för samarbete inom fältet.

Ytterligare några områden bedömer Göteborgs universitet ha en stor framtida potential. Det gäller exempelvis en mångdisciplinär forskningsansats om risker och säkerhetsfrågor, bland annat inom ramen för Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS) och i samverkan med Chalmers. Ett annat område är systembiologi, där det finns en mycket stark kärna och där arbete för närvarande pågår med att bredda underlaget. Ett tredje område är genusvetenskap, som vilar på samver-

kan mellan sex fakulteter samt den kompetens som finns samlad inom det nationella sekretariatet för genusforskning.

### **FORTSATT DYNAMIK – OCH BÄTTRE INFRASTRUKTUR**

Det är viktigt att inte stanna vid ett antal prioriterade forskningsområden, eller ens vid att lyfta fram några nya, spännande miljöer. Det forskningsstrategiska arbetet handlar framför allt om att skapa en inre dynamik, som underlättar för nya forskningsidéer att komma fram. En sådan idé är att kombinera strategiska satsningar inom de prioriterade områdena med internationella utlysningar av allmänt formulerade postdoktorsanställningar, där framstående forskare får möjlighet att utveckla sina projektidéer.

De prioriterade forskningsområdena ska så långt möjligt ges en tydlig utbildningsanknytning. Om ett område ska kunna utvecklas och förnyas är medverkan från

studenter och doktorander viktig. Den kompletta miljön förutsätter också samverkan med omvärlden, där inte minst möjligheterna till innovationer successivt prövas, som ytterligare en faktor för att skapa dynamik i verksamheten. Den unika konstnärliga forskningsmiljön, som växt fram vid Göteborgs universitet i samverkan med andra vetenskapsområden, arbetar såväl med praxisnära forskning som med forskning som tar sin utgångspunkt i gestaltande arbete.

En viktig del av den framtida utvecklingen – en del som enskilda forskargrupperingar inte själva kan klara – är skapandet av en infrastruktur som kontinuerligt uppgraderas och utvecklas. Forskningen kräver alltmer dyrbar högteknologisk utrustning och IT-stöd. Här krävs inte bara universitetsgemensamma strategier för finansiering och drift utan även samverkan med andra lärosäten för att säkerställa tillgång till den allra bästa infrastrukturen. Det kan innebära såväl ett regionalt, som ett nationellt eller internationellt ansvar.

***Det forskningsstrategiska arbetet handlar framför allt om att skapa en inre dynamik, som underlättar för nya forskningsidéer att komma fram.***

# Utbildning

GÖTEBORG ÄR EN attraktiv studentstad. Det bekräftas av det höga söktrycket på utbildningarna vid Göteborgs universitet. De undersökningar som regelbundet görs med nya studenter pekar på att attraktiviteten hos Göteborgs universitet ligger i både den höga kvaliteten och den stora bredden i utbildningsutbudet. Utbildningarna har ett högt söktryck från närområdet samtidigt som många utbildningar rekryterar studenter både nationellt och internationellt. Ett ökande engagemang från kommun och näringsliv kommer ytterligare att förbättra villkoren för studenter i Göteborg.

## STORT MEN INTE STÖRRE

Göteborgs universitet har 26 000 helårsstudenter – eller cirka 50 000 individer – på grundnivå och avancerad nivå. Bedömningen är att denna omfattning tills vidare är rimlig.

Huvuddelen av studenterna vid Göteborgs universitet finns på grundnivå; analyser av det senaste decenniets studentstatistik visar att antalet studenter på nivån över kandidatexamen minskat sin andel

***De undersökningar som regelbundet görs med nya studenter pekar på att attraktiviteten hos Göteborgs universitet ligger i både den höga kvaliteten och den stora bredden i utbildningsutbudet.***

något. En del av förklaringen till det är att studenterna har utnyttjat den goda konjunkturen under början av 2000-talet och valt arbetsmarknaden istället för vidare studier. En uppföljning av samtliga studenter som examinerats från Göteborgs

universitet 2000–2003 visar också att de har haft lätt att få arbete.

Universitetet avser att på sikt öka andelen studenter på avancerad nivå, bland annat för att uppnå målet kompletta forsknings- och utbildningsmiljöer.

## TYDLIGARE UTBILDNINGSVÄGAR PÅ GRUNDNIVÅ

Studenterna vid Göteborgs universitet fördelar sig förhållandevis jämnt mellan program och fristående kurser. Programmen har dock fått ett allt högre söktryck, inte minst bland studenter från studieovana miljöer. En konsekvens av detta är att programplatserna på nästan alla fakultetsområden efter hand blivit fler för att svara mot studentintresset. Det finns

dock skillnader mellan fakulteterna. Vid IT-universitetet och den konstnärliga fakulteten är program helt dominerande och där finns snarare ett behov av att öka antalet fristående kurser. Tyngdpunkten på program vid Göteborgs universitet ska dock inte utesluta möjligheten för studenter att sätta samman sin egen utbildning av fristående kurser.

De fleråriga utbildningsprogram som leder till en yrkesutbildning är oftast väletablerade, men andra program har inte samma tydlighet för nya studenter. Göteborgs universitet avser att genom den ökade programkaraktern peka ut möjliga ämneskombinationer, samt visa hur dessa relaterar till arbetsmarknaden. Universitetet har påbörjat uppföljningar av studenter, som examinerats från Göteborgs universitet. Syftet är att belysa hur olika utbildningsvägar förhåller sig till arbetsmarknadens behov, liksom hur studenterna i efterhand ser på deras relevans.

#### **TVÅ MODELLER FÖR UTBILDNING PÅ AVANCERAD NIVÅ**

Även den avancerade nivån behöver synliggöras. Nuvarande regelsystem för magister- respektive masterexamen är oklart. För att skapa tydlighet är det Göteborgs universitets uppfattning att magisterexamen bör ersättas av en ettårig masterexamen vid sidan av den tvååriga. Detta är en fråga som statsmakterna snarast bör analysera och ta ställning till.

Den modell som dominerar övergången från grundnivå till avancerad nivå kan beskrivas som ämnesprogression; studenten fördjupar sig inom ett ämnesområde. En sådan masterutbildning ger antingen grund för en specialisering i arbetslivet eller för en övergång till forskarutbildning. Masternivån kan samtidigt utvecklas så att den, förutom att bli en naturlig progression för universitetets egna studenter, också verkar för nationell och internationell ämnesrekrytering. Det är den modell som tydliggjorts i och med Bolognaanpassningen, men som Handelshögskolan vid Göteborgs universitet tillämpat sedan länge.

Göteborgs universitet har dessutom ambitionen att på avancerad nivå även introducera program som inte bygger på ämnesprogression. Sådana utbildningar, som alltså inte föreskriver ämnesmässig behörighet från grundnivå, är efterfrågade särskilt inom ekonomi, organisation och ledarskap. Universitetet bedömer det som möjligt att på detta sätt också utveckla fristående kurser inom humaniora och samhällsvetenskap, så att de blir en del av ett livslångt lärande.

**Breddad rekrytering  
och ökad mångfald  
bland studenter och  
anställda bidrar  
till högre kvalitet  
genom att utbild-  
ningen tillförs  
bredare erfaren-  
heter.**

## MODERNISERAD RESURSTILLDELNING

Göteborgs universitet har länge efterlyst en moderniserad modell för resurstilldelning som ökar lärosätets handlingsfrihet. Visserligen finns redan idag möjligheter att göra lokala omprioriteringar, men i och med att ersättningsnivåerna för utbildning anges i detalj blir de i praktiken styrande även för den lokala prioriteringen. En modernisering av systemet med specificerade ersättningsnivåer skulle kunna innebära en grundtilldelning för traditionell undervisning, där denna, i syfte att underlätta samverkan över ämnesgränser, är densamma för alla fakultetsområden. En annan del av ersättningen bestäms utifrån undervisningens särskilda karaktär.

Göteborgs universitet arbetar sedan 2006 med att utveckla en liknande modell för intern prioritering där även en tredje del med ersättning för särskilda uppdrag ingår. Denna var ursprungligen tänkt att införas 2009, men universitetet har valt att avvakta med implementeringen eftersom utredningen *Resurser för kvalitet (RUT 2)* innehåller liknande förslag.

## STUDENTEN FÖRE, UNDER OCH EFTER STUDIERNA

Breddad rekrytering och ökad mångfald bland studenter och anställda bidrar till högre kvalitet genom att utbildningen tillförs bredare erfarenheter. Studentinflytandet utgör dessutom en hörnsten i kvalitetsarbetet. Göteborgs universitet arbetar med en modell för systematiskt, långsiktigt och verksamhetsintegrerat arbete med stödfunktioner för alla studenter. Studentstöd handlar emellertid inte enbart om rekrytering och urval. För att universitetet ska kunna fullfölja sitt uppdrag måste alla studenter ges förutsättningar att framgångsrikt slutföra sina studier. Modellen innebär ett samlat ansvar för studenterna från rekrytering till arbetsmarknad:

- ▶ Åtgärder för att intressera potentiella studenter för högre studier, till exempel samarbete med grund-, gymnasie- och folkhögskolor.
- ▶ Åtgärder för dem som intresserar sig för högre studier men saknar eller har oklar behörighet. Exempel på åtgärder är bedömning av reell kompetens, validering och basår.
- ▶ Åtgärder under studietiden innebär ett erbjudande av stöd och bemötande under hela studietiden, till exempel studentstöd, mentorsverksamhet och språk- och studievägledning, särskilt under

första året. Analyser genomförs av hur studenterna värderar sin utbildning såväl genom återkommande frågeundersökningar (STUG) som analyser av studiedata från Ladok.

- ▶ Åtgärder mot slutet av och efter grundutbildningen bör finnas för att underlätta övergången från utbildning på grundnivå till utbildning på högre nivå eller till arbetslivet. Exempel på detta är karriärplanering och vägledning för fortsatta studier. Sedan ett antal år finns vid Göteborgs universitet aktiv karriärrådgivning som bistår studenterna vid deras inträde på arbetsmarknaden.
- ▶ Uppföljning och dokumentation relaterad till de övergripande målen. Ett exempel är den uppföljning av studenternas fortsatta karriärvägar, *Göteborgsakademiker 2006*, som nyligen presenterats och som ska genomföras en andra gång 2009.

Göteborgs universitet ska senast 2010 införa och utveckla alumnverksamhet inom samtliga fakulteter. En handlingsplan för detta är under utarbetande. Alumnverksamheten stärker kopplingen till omvärlden och utgör en viktig länk till arbetslivet samtidigt som den medverkar till att utveckla utbildningen. Vidare skapas möjligheter till fler praktikplatser och examensarbeten.

### **ANSVAR FÖR DET LIVSLÅNGA LÄRANDET**

Det livslånga lärandet ska bidra till både individens kompetensutveckling och samhällets kunskapsuppbyggnad. Göteborgs universitets ambition går tillbaka till den anda i vilken lärosätet grundades. Den speglas också i EU-kommissionens nya utbildningsprogram för livslångt lärande. I ett framtida arbetsliv med höga krav på individens förmåga att möta förändringar, följa kunskapsutvecklingen och investera i livslångt lärande krävs god informationskompetens. Här har inte minst universitetsbiblioteket en viktig pedagogisk uppgift.

Grundtviginstitutet vid Göteborgs universitet är en mötesplats för dialog och samverkan mellan offentliga institutioner, organisationer och enskilda som sysslar med folkbildning. Institutet har ett särskilt uppdrag att utveckla modeller för det livslånga lärandet. Uppdraget ska utföras i nära samverkan med andra utbildningsanordnare, exempelvis bildningsförbund, offentlig vuxenutbildning och folkhögskolor.

Universitetet har en viktig roll i kompetensutvecklingen av perso-

***Det livslånga lärandet ska bidra till både individens kompetensutveckling och samhällets kunskapsuppbyggnad.***

nal inom näringsliv och offentlig sektor. Göteborgs universitet avser att utveckla kursutbudet så att det är möjligt att studera såväl parallellt med yrkesarbete som under kortare perioder. På så sätt kommer universitetet att vara delaktigt i arbetet med att stärka utbildningsnivån i regionen samt i den internationella kompetensutvecklingen. Utbildningen kan erbjudas som individuell utbildning eller som uppdragsutbildning. Båda formerna kommer att öka under perioden.

### NYA SATSNINGAR PÅ ÖKAD UTBILDNINGSKVALITET

**Grunden för en högkvalitativ akademisk utbildning är att den nära anknyter till forskningens senaste rön.**

Grunden för en högkvalitativ akademisk utbildning är att den nära anknyter till forskningens senaste rön och att den bedrivs på ett intresseväckande och samtidigt effektivt sätt. Göteborgs universitets satsning på att utveckla kompletta miljöer utgör en viktig åtgärd i arbetet med att förstärka forskningsanknytningen. För arbetet med att utveckla alternativa studiefor-

mer i program och kurser för hela lärosätet har Göteborgs universitet inrättat en ny enhet för pedagogisk utveckling och interaktivt lärande. Enheten, som startar 2008, har två huvuduppgifter. Den ena är att utveckla och stärka den högskolepedagogiska kompetensen och förmågan att variera undervisningsformerna bland annat genom att skapa vidareutbildningar i högskolepedagogik. Den andra är att introducera andra generationens datorbaserade lärplattformar i utbildningen. Arbetet sker här i nära samverkan med IT-universitetet, där sådan verksamhet bedrivits med stor framgång.

Internet och digital teknik ger generellt nya möjligheter att utveckla utbildningarna. Särskilt viktig i sammanhanget är Göteborgs universitets enhet för digitala medier, som bland annat inkluderar Universitets-TV. Universitets-TV är unik för Sverige och bidrar regelbundet med produktioner till den nationella kunskapskanalen och samverkar nära med Utbildningsradion.

### FORSKARUTBILDNING I SAMVERKAN

Vid Göteborgs universitet bedrivs sedan 2006 ett omfattande arbete för förnyelse och kvalitetshöjning inom forskarutbildningen. En universitetsgemensam, rådgivande beredning har inrättats. Den arbetar med övergripande forskarutbildningsfrågor enligt universitetets strategiska plan samt utgör ett forum för erfarenhetsutbyte mellan fakulteterna vilka har det primära ansvaret för forskarutbildningen. Viktiga frågor

är bland annat att stärka handledarrollen, att utveckla kvalitetsindikatorer och att stärka de yrkesförberedande inslagen och breddning av utbildningen, främst ledarskap, projektledning och kommunikation. Ett viktigt kvalitetshöjande inslag är också den ökade möjligheten till gränsöverskridande samarbeten såväl nationellt som internationellt samt att stödja ansökningar om forskarskolor.

Samverkan med det omgivande samhället ska också utvecklas, till exempel med skola, sjukvård och näringsliv, där behovet och intresset för forskarutbildade studenter som tillför kompetens och förnyelse är stort. En nationellt uppmärksammad modell är forskarskolan CUL (Centrum för utbildningsvetenskap och lärarforskning), där doktoranderna helt eller delvis är kommunalt finansierade. Forskningsområdena är knutna till lärarutbildningen och till pedagogisk yrkesverksamhet. Tanken är att, inom ramen för satsningen på det så kallade lärarlyftet, bygga vidare på denna forskarskola. Likartade modeller kommer att utvecklas inom andra områden. Även nationella forskarskolor kommer sannolikt att bli viktiga för högkvalitativ forskarutbildning inom smala ämnesområden.

En av de viktiga strategiska frågorna är att skapa tydliga karriärvägar för forskarstuderande. Ett första steg är att alla doktorandanställningar och postdoktorsanställningar ska utlysas och tillsättas i konkurrens för att öka nationell och internationell rörlighet. Modellen tillämpades vid en universitetsgemensam utlysning våren 2007. Karriärplaneringen förutsätts fortsätta även för tiden efter postdoktorsanställningen. De framtida möjligheterna avgörs av kommande beslut utifrån befattningsutredningens förslag.

Göteborgs universitet fattade våren 2007 ett principbeslut om att avveckla all bidrags- och stipendiefinansiering av forskarstudier och införa doktorandanställningar inom alla områden. Beslutets ekonomiska konsekvenser för de fakulteter som inte redan genomfört reformen, analyseras för närvarande för att ge underlag för ett följdbeslut om implementeringstiden. Reformen kan komma att minska forskarutbildningens omfattning. En sådan minskning kan emellertid delvis motverkas av inrättandet av såväl lokala som nationella ämnesöverskridande forskarskolor, samt genom en ökning av antalet doktorander som har full extern finansiering.

***En av de viktiga strategiska frågorna är att skapa tydliga karriärvägar för forskarstuderande.***

# Forsknings- och utbildningsprofiler

GÖTEBORGS UNIVERSITET har stor bredd inom både forskning och utbildning. Grunden för allt vetenskapligt arbete är starka discipliner som utvecklats inom universitetens traditionella fakultetsområden. Dagens och framtidens vetenskapliga problemställningar motsvaras dock sällan av nuvarande fakultets- och institutionsindelning. En ökad samverkan över fakultets- och disciplinränsar har därför sedan flera år varit ett utmärkande drag i det strategiska arbetet vid Göteborgs universitet.

En del i det forsknings- och utbildningsstrategiska arbetet har varit att profilera Göteborgs universitet genom att visa på sammanhängande

**Grunden för allt vetenskapligt arbete är starka discipliner som utvecklats inom universitetens traditionella fakultetsområden.**

miljöer med forskning och utbildning av hög kvalitet. Sådana miljöer ska innehålla forskning och utbildning vid mer än en fakultet – vanligtvis de flesta fakulteter. De problemställningar som präglar miljöerna har också en lång tradition vid Göteborgs universitet.

Inom en och samma forsknings- och utbildningsprofil ryms flera forskargrupper med en kärna av hög internationell klass. Andra forskargrupper är kanske mindre framträdande men samtidigt viktiga för den samlade miljön. Profilerna förväntas även kunna inkludera nya, innovativa miljöer som kan växa fram inom ramen för en stark samlade forsknings- och utbildningsmiljö. Styrkeområdena inom miljöerna har också en mycket god utvecklingspotential som kan ta tillvara nya områden. Sammantaget gäller att det är områden som både står starka i förhållande till omvärldens krav och som har hög legitimitet inom universitetet.

Göteborgs universitet har idag fem forsknings- och utbildningsprofiler, som uppfyller de givna kriterierna:

I. **Hälsa** är en profil med sin grund i den medicinska forskningen vid Sahlgrenska akademien. Den göteborgska traditionen står för den nära kontakten mellan hälsoforskning, klinik och samhälle. Sahlgrenska Universitetssjukhuset är Nordens största, och ett utmärkande drag för Göteborgs universitet är den patientnära forskning som detta möjliggör.

Forskningen stöds av en systematisk uppbyggnad av infrastruktur inom området livsvetenskap, till exempel svenskt NMR-centrum. De starkaste miljöerna vid Sahlgrenska akademien är de tidigare nämnda biomaterial, vaccin, hjärt- och kärlsjukdomar inklusive fetma samt odontologi. En forskarskola inom området könshormoner har tillkommit. Även andra fakulteter bedriver viktig forskning om hälsa och livskvalitet: läkemedel (naturvetenskap), handikapp- och missbruksforskning (samhällsvetenskap), medicinsk informatik (IT-universitetet) samt området kultur och hälsa (konst, humaniora och samhällsvetenskap). Profilen rymmer även några av universitetets mest översökta utbildningar: läkar-, apotekar-, logoped-, sjuksköterske- och psykologprogrammen samt programmet för folkhälsovetenskap.

2. **Kultur** har sin styrka i att Göteborgs universitet har Nordens största konstnärliga fakultet som inkluderar alla konstarter (med undantag av dans) och som arbetar i nära samverkan med andra fakulteter. Detta har skapat en stark forskning och utbildning i skärningspunkten mellan kulturvetenskap och konst. Forskningen binder samman forskningsmiljöer inom humaniora, naturvetenskap och samhällsvetenskap med forskning och utvecklingsarbete inom den konstnärliga fakulteten, exempelvis orgelbyggande/renovering inom institutet GoArt. Inom området finns flera profilerade utbildningsprogram, till exempel litterär gestaltning, film, konsthantverk (Stenebyskolan), konservatorsprogrammet, museivetenskap och religionsvetenskap, samt ett stort antal fristående kurser.

3. **Miljö** representerar en stark Göteborgstradition, där Göteborgs universitet och Chalmers står mycket starka med cirka 40 procent av den miljövetenskapliga forskningen i Sverige. Det gemensamma Göteborgs Miljövetenskapliga Centrum (GMV) fungerar som en brygga till externa samarbetspartner nationellt och internationellt. Göteborgs universitet är internationellt unikt genom att ha blivit miljöcertifierat både enligt ISO14001 och EMAS. Forskning och utbildning med anknytning till miljöområdet bedrivs idag inte bara inom den naturvetenskapliga fakulteten utan också inom bland annat Handelshögskolan (miljöekonomi och konsumtionsforskning) och den samhällsvetenskapliga fakulteten (miljöpsykologi, humanekologi, risk och miljö samt globala miljö- och hållbarhetsfrågor). Forskarskolan *Miljö och hälsa* involverar samtliga fakulteter. Havsmiljö är ett prioriterat område där den natur-

vetenskapliga fakulteten – med forskningsstationer på Tjärnö och Kristineberg – är stark.

4. **Demokrati och samhällsutveckling** är en profil hos framför allt samhällsvetenskap och Handelshögskolan men också inom humaniora. Göteborgs universitet har flera nationella åtaganden inom området, bland annat det Nationella sekretariatet för genusforskning och det nyligen beslutade Svensk Nationell Datatjänst (SND), som har en bakgrund i den starka surveyforskningen vid Göteborgs universitet. En annan styrka är det internationellt unika SOM-institutet. Ytterligare starka områden är utvecklingsekonomi och transporter (Handelshögskolan), demokrati/opinion, trygghet/säkerhet och global utveckling (samhällsvetenskap), ”e-government” och säkerhet (IT-universitetet), historisk forskning som medeltidsstudier (humaniora) samt tvärvetenskaplig forskning inom genusvetenskap och mänskliga rättigheter. Den konstnärliga fakulteten har ett antal projekt i gränssnittet samhällsplanering, demokratiproblem och konst.

5. **Kunskapsbildning och lärande** är en mycket stark forskningsmiljö vid Göteborgs universitet, som under de senaste åren rönt stor nationell uppmärksamhet och erhållit betydande forskningsmedel. Vid den utbildningsvetenskapliga fakulteten finns programmen *Lärande, interaktion och medierad kommunikation i det moderna samhället (LinCS)* och *Lärande i arbetslivet* samt forskning inom det barnpedagogiska fältet. Inom den konstnärliga fakulteten finns bland annat litterär gestaltning och musikpedagogik. Centrum för utbildningsvetenskap och lärarforskning (CUL) ansvarar för en fakultetsövergripande och internationellt unik forskarskola inom lärarutbildningen.

De fem profilerna bärs upp av nära samverkan mellan väl etablerade discipliner. De tidigare nämnda styrkeområdena inom forskningen passar väl in i profilerna, men kopplingen till utbildning – och samverkan – visar Göteborgs universitets strävan att etablera kompletta miljöer. Universitetet avser också att på olika sätt prioritera verksamhet med anknytning till profilerna. Exempel på möjliga satsningar är inrättandet av kurser på avancerad nivå med internationell rekrytering, forskarskolor samt satsningar på stöd till infrastruktur.

De forsknings- och utbildningsprofiler, som under lång tid mejslats ut vid Göteborgs universitet, bygger på ett långsiktigt arbete med att

stimulera samverkan mellan olika kunskapsfält och vetenskapsområden. Universitetet har också försökt åstadkomma detta genom att utveckla nya organisatoriska modeller för verksamheten. Sålunda skapades år 2001 Sahlgrenska akademien genom en sammanläggning av de medicinska, odontologiska och vårdvetenskapliga fakulteterna i avsikt att integrera forskning och utbildning inom det hälsovetenskapliga området. Inom naturvetenskap prövas en modell med tvärvetenskapliga forskningsplattformar, och inom det humanistiska området pågår en förändring av nuvarande organisatoriska struktur till mera sammanhängande forsknings- och utbildningsmiljöer. Dessutom görs en översyn av hur temporära centrumbildningar optimalt ska kunna utnyttjas som bärare av ämnesövergripande forskning.

Göteborgs universitet är mot den redovisade bakgrunden berett att ta ett ökat nationellt ansvar inom sina profilområden. Sålunda skulle universitetet, i samverkan med Sahlgrenska Universitetssjukhuset, kunna bli ett nationellt centrum för svensk klinisk forskning. Universitetet skulle också kunna öka sina nationella åtaganden inom miljö-, demokrati- och lärandeforskning. Det finns lokala strukturer som ytterligare kan utvecklas inom universitetet eller i samverkan med andra, exempelvis Göteborgs Miljövetenskapliga Centrum, Svensk Nationell Datatjänst, som delfinansieras av Vetenskapsrådet, samt det statliga Världskulturmuseet.

Det viktiga för Göteborgs universitet är att skapa förutsättningar för ökad flexibilitet i samarbetet över disciplinränserna. Det är samtidigt universitetets uppfattning att politiska beslutsorgan och medelsbeviljande myndigheter och organisationer sällan kan tillmötesgå dessa krav. Universitetets bedömning är därför att det också finns anledning att se över den samlade myndighetsstrukturen inom forskning och utbildning i syfte att motverka ett förenklat ”stuprörstänkande”.

**Forsknings- och utbildningsprofilerna bygger på ett långsiktigt arbete med att stimulera samverkan mellan olika kunskapsfält och vetenskapsområden.**

**Göteborgs universitet är berett att ta ett ökat nationellt ansvar inom sina profilområden.**

# Samverkan – en allt viktigare uppgift

OMVÄRLDEN FÖRÄNDRAS kontinuerligt och därmed förutsättningarna för universitetets verksamhet. För att fördjupa analysen av omvärldsfaktorer och effektivisera arbetet med långsiktiga strategier kommer en särskild enhet vid Göteborgs universitet att inrättas 2008.

## SAMVERKAN FÖR DEMOKRATI...

Göteborgs universitet har alltsedan högskolans start präglats av en stark folkbildningstradition. Universitetet arbetar målinriktat på alla nivåer för att folkbildning och forskningskommunikation ska bli en integrerad del av verksamheten. En tydlig ambition är att vara ett öppet, samhälls-engagerat universitet mitt i staden och mitt i debatten och därmed

**Universitetet ska fortsätta att utveckla, samordna och finna nya vägar för forskningskommunikation.**

verka som folkbildare för så många målgrupper som möjligt. Många universitetsgemensamma aktiviteter/företeelser som Vetenskapsfestivalen, Universitets-TV, radioprogrammet *Alltinget* i P4 och Universeum är viktiga arenor, men också föreläsningar i olika stadsdelar, i bokhandlar, på caféer med mera skapar intressanta mötesplatser. Göteborgs universitet har också genom sina konstnärliga institutioner utökat och kompletterat den kulturella scenen i Göteborg.

Universitetet ska fortsätta att utveckla, samordna och finna nya vägar för forskningskommunikation både till den breda allmänheten och till specifika målgrupper. Webbplatsen kommer att bli allt viktigare, men också forskningsmagasinet *GU-spegeln*. Forskare ska utbildas och stimuleras att delta i den allmänna debatten, samt ges stöd för kommunikation. Dialoger med olika nyckelgrupper i samhället kommer att intensifieras: skilda kompetenser behöver samlas för att lösa komplexa samhällsproblem, och samverkan med samhället behöver ske över disciplinränder. Jonsereds herrgård har gjorts till ett intellektuellt centrum där forskare och företrädare för olika samhällssektorer kan mötas. Ett fortsatt aktivt programarbete som tar vara på universitetets bredd kommer att bedrivas.

### **...OCH FÖR KUNSKAPSEKONOMI**

Universiteten har stora möjligheter att på en internationell arena verka som motorer i omvandlingen till ett kunskapsbaserat samhälle. Det ligger ett stort samhällsansvar på det enskilda lärosätet att verka för att den kunskap som genereras kommer till nytta. Det förutsätter att universitetet tar ett ägaransvar så att nyttiggörande och samverkan kan ske på ett professionellt sätt, utan att det görs avkall på moraliskt ansvarstagande och oberoende. Universitetet måste ha förmåga att bestämma hur de resultat och de tillgångar som finns ska användas för att därigenom undanröja eventuella intressekonflikter. Såväl nationella som internationella forskningsfinansiärer ställer allt högre krav på ägaransvar. Det kan också gälla specifika akademiska projekt, värdeskapande i förinkubatorer, inkubatorer, teknikparker och ”open arenas” liksom universitetets värdeskapande för staden och regionen. Sådan samverkan är inte minst viktig i utvecklandet av starka miljöer inom universitetets forsknings- och utbildningsprofiler.

Göteborgs universitet ska i linje med ovanstående fortsätta att utveckla sin plattform för entreprenörutbildningar, forskning, CIP (Centre for Intellectual Property), administrativt forsknings- och innovationsstöd samt Göteborgs universitets holdingbolag. Universitetet har redan idag utbildningsprogram för entreprenörskap inom vissa områden och avser att öka det generella kunnandet i entreprenörskap samt erbjuda utbildningar inom fler områden.

Samverkan med andra aktörer som Chalmers, Västra Götalandsregionen, Innovationsbron och Business Region Göteborg ska bidra till att

utveckla innovationsområdet. Genom ökad professionalisering står Göteborgs universitet därmed redo för en avveckling av lärarundantaget. För en professionalisering av arbetet krävs dock att finansieringen säkerställs även på längre sikt. Finansieringssystemet måste också breddas så att den snabbt växande tjänstesektorn får tillgång till innovationsstöd.

***Det ligger ett stort samhällsansvar på det enskilda lärosätet att verka för att den kunskap som genereras kommer till nytta.***

***Skilda kompetenser behöver samlas för att lösa komplexa samhällsproblem, och samverkan med samhället behöver ske över disciplinräns.***

# Det internationella perspektivet

GÖTEBORGS UNIVERSITET ska ha en tydlig internationell profil och det internationella perspektivet eftersträvas i all forskning och utbildning. Den nu gällande policyn för internationalisering kommer att revideras 2009. En ny handlingsplan är under utarbetande där flera projekt, som syftar till rationalisering av administrationen gällande lärar- och studentmobilitet, kommer att ingå. Även universitetets språkpolicy med tillhörande handlingsplan kommer att utgöra grund för det fortsatta arbetet. Arbetet med ett ökat internationellt synliggörande bland annat via webben och publikationsdatabaserna GUP och GUPEA pågår och kommer att intensifieras ytterligare under 2008–2009.

***Göteborgs universitet ska ha en tydlig internationell profil och det internationella perspektivet eftersträvas i all forskning och utbildning.***

Universitetet kommer vidare att utveckla förutsättningarna för att ta emot forskare från andra länder samt stimulera till ökat internationellt forskningssamarbete. På motsvarande sätt ska förutsättningarna för att ta emot fler studenter från andra länder förbättras. Detta sker bland annat tillsammans med Chalmers och Göteborgs stad. Fler utbildningar på avancerad nivå med internationell rekrytering och med engelska som undervisningsspråk kommer att utvecklas på sikt. Att Göteborgs universitets studenter läser tillsammans med internationella studenter är ett sätt att öka studenternas internationella perspektiv. Arbetet pågår också med att öka svenska studenters intresse för att i ökad utsträckning delta i internationella studentutbyten.

Göteborgs universitet ska aktivt arbeta för en vidgad internationell rekrytering av forskare och lärare. Särskild vikt kommer att läggas vid att systematiskt rekrytera fler gästforskare av hög internationell klass. Olika modeller har utretts och ett planeringsarbete pågår för närvarande för att ge såväl rekryteringen som inriktningen en fungerande form. Den internationella utlysningen av tvååriga postdoktorjänsster våren 2007 lockade nästan 500 sökande från 50 länder.

Den europeiska dimensionen är central i internationaliseringsarbetet, inte minst med anledning av Bologna-reformen. Göteborgs universitet erhöll 1998, på grundval av sin framstående Europaforskning, status som "Jean Monnet Centre of Excellence". Vid universitetet finns två Jean Monnet-professurer, en i statsvetenskap och en i juridik, liksom

ett Centrum för Europaforskning (CERGU), med syfte att stimulera mångvetenskaplig forskning och utbildning. Europaprogrammet, som bedrivs i samverkan mellan flera fakulteter, är ett av universitetets mest översökta program. Göteborgs universitet är mycket aktivt inom Sokrates/Erasmus-programmet liksom inom EU:s ramprogram för forskning. Universitetet välkomnar också nationella initiativ för finansiering av gemensamma europeiska grundforskningsprojekt.

Göteborgs universitet är sedan många år känt för sin framstående forskning om och forskning med länder i tredje världen, och har bland annat SIDA:s uppdrag att utbilda doktorander från några afrikanska länder. Universitetet har, med denna bas, också varit ett av de mest framgångsrika lärosätena inom Linnaeus-Palme-programmet. Vid institutionen för globala studier finns forskning och utbildning om globala och internationella frågor samlad. Där finns också centrumbildningar för studier av de flesta världsregioner. Detta ger Göteborgs universitet en unik miljö för studiet av globala problem och för internationell samverkan.

Även internationaliseringen ska verka i kompletta miljöer. De universitetsgemensamma samarbetsavtalen är så kallade "paraplyavtal", som inom sig rymmer såväl forskningssamarbete som möjligheter till lärar- och studentutbyte. Göteborgs universitet avser också att utveckla fördjupade samarbeten med något/några partneruniversitet inom varje världsdel.

***Universitetet kommer att utveckla förutsättningarna för att ta emot forskare från andra länder samt stimulera till ökat internationellt forskningssamarbete.***

# Akademiskt ledarskap och kvalitetsarbete

UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR befinner sig vid kunskapens frontlinjer, och inte sällan behöver ny verksamhet byggas för att erövra och sprida den nya kunskapen. I en tid av expansion har det varit möjligt att satsa på nya och intressanta idéer utan att omprioritera resurser. Situationen är idag annorlunda. Lärosätena kan inte längre räkna med expansion eller oförändrade resurser utan prioriteringar på strategiska och kvalitetsbaserade grunder. Detta är helt avgörande för ett effektivt resursutnyttjande och därmed

***Aktiva prioriteringar ska därför i framtiden tydligare ses som ett viktigt redskap i Göteborgs universitets kvalitetsarbete.***

för en större konkurrenskraft. Aktiva prioriteringar ska därför i framtiden tydligare ses som ett viktigt redskap i Göteborgs universitets kvalitetsarbete.

Kvalitetsutvecklingen vid Göteborgs universitet måste således ske enligt två huvudlinjer: resursfördelning till förmån för verksamheter med god utvecklingspotential och strategisk betydelse samt kvalitetsutveckling av all den verksamhet som universitetet vill bedriva. De båda metoderna ska användas tillsammans i ett aktivt ledarskap där den överordnade ledningsuppgiften är att ta ansvar för verksamhetens kvalitet och framgång.

## ETT STÄRKT AKADEMISKT LEDARSKAP

För att ovanstående två arbetssätt ska kunna stärkas ytterligare är det en prioriterad uppgift för universitetet att utveckla ledarskapskulturen så att ledare på alla nivåer är beredda att axla ett mera kraftfullt kvalitetsansvar än tidigare. Det är även nödvändigt att universitetet väljer arbetsformer för kvalitetsstyrning som möjliggör att ledarskapet kan utövas

***I ett aktivt ledarskap är den överordnade ledningsuppgiften att ta ansvar för verksamhetens kvalitet och framgång.***

på ett sätt som inger medarbetare, studenter och omvärlden förtroende.

Sedan 2005 följs kvalitetsarbetet vid fakulteterna upp med så kallade fakultetsaudits. Dekankolleger, administrativa chefer och studenter

granskar kvalitetsarbetet inom en fakultet och avger en rapport till universitetsledningen. Granskningsarbetet är tydligt inriktat på hur led-

ningen på fakultets- och institutionsnivå följer kvalitetsutvecklingen och vid behov ingriper. Granskningen skapar på så sätt både medvetenhet om kvalitetsansvaret och kunskap om arbetsmetoder, såväl hos granskare som granskad. Motsvarande uppföljningsmekanismer utvecklas på fakultetsnivå.

Genom dessa aktiviteter, samt genom en ny ledarutbildning, arbetar universitetsledningen med att tydliggöra och utveckla linjeansvaret för kvalitetsutvecklingen. Göteborgs universitet kommer även att pröva nya former för ledarrekrutering, till exempel utlysningar med särskilda kravspecifikationer.

### **VERKSAMHETSINDIKATORER OCH KVALITETSSTYRNING**

Ett universitetsgemensamt arbete pågår för att utveckla verksamhetsindikatorer samt former för hur dessa ska användas i kvalitetsstyrningen. Syftet är att skapa de praktiska redskapen för ett aktivt akademiskt ledarskap.

Fakulteterna har prövat olika vägar för att genom resursfördelning stimulera kvalitetsutveckling. Utifrån dessa erfarenheter överväger Göteborgs universitet att införa en ledningsmodell där kvalitetsstyrning åstadkoms genom en kombination av dialog, kvalitetsarbete och resursfördelning. Syftet är att möjliggöra kvalitetsstyrning och strategisk profilering. Modellen ska ta hänsyn till såväl dokumenterade prestationer som planer för framtiden. Det är också nödvändigt att beakta det faktum att indikatorer inte är perfekta värdemätare – indikatorer måste tolkas och sättas in i större sammanhang som grund för beslut om prioriteringar.

Även om den aktiva ledningsmodellen använder tilldelning av medel som styrinstrument så är det inte modellens enda eller nödvändigtvis främsta styrinstrument. Universitetsledning respektive fakultetsledning ska kontinuerligt följa verksamheten genom olika slag av indikatorer, och man ska regelbundet använda dessa som underlag för uppföljningssamtal med verksamhetsansvariga på nämnd- respektive institutionsnivå.

***Indikatorer måste tolkas och sättas in i större sammanhang som grund för beslut om prioriteringar.***

### **BIBLIOMETRI OCH RANKNING – VERKTYG FÖR ÖKAD KVALITET?**

Universitetsbiblioteket är ett viktigt kompetenscentrum när det gäller universitetets kvalitetsarbete bland annat genom

- ▶ Att med hjälp av sina publikationsdatabaser GUP och GUPEA öka Göteborgs universitets synlighet internationellt

- ▶ Att aktivt arbeta med bibliometriska analyser och erbjuda service inom området
- ▶ Att medverka i bevakningen och diskussionen av nationella och internationella rankinglistor

Bibliometri är en särskilt strategisk fråga i kvalitetsarbetet. Genom att frågor om kvalitet i högre utbildning i allt större utsträckning relaterats till vetenskapliga publikationer och citeringar har Göteborgs universitetsbiblioteks kompetens inom området blivit allt viktigare att ta tillvara. Göteborgs universitet ska med utgångspunkt i de egna publikationsdatabaserna analysera kvaliteten i den publikationsstatistik som erbjuds genom de internationella systemen. Analyserna ska bilda underlag för fortsatt strategiskt utvecklingsarbete men är också en möjlig kvalitetsindikator vid prioritering av forskningsresurser.

Publikationer och citeringar är ofta förekommande delmått vid utarbetandet av de rankinglistor som blivit vanliga vid värderingar av

***Bibliometri är en särskilt strategisk fråga i kvalitetsarbetet.***

kvaliteten hos enskilda universitet. De analyser som Göteborgs universitet hittills genomfört pekar på att det finns anledning till försiktighet vid tolkningen av sådana rankinglistor, eftersom de fungerar olika såväl inom som mellan olika vetenskapsområden. Universitetsbiblioteket ska därför genomföra studier inom några avgränsade fält i syfte att belysa hur forskningsrön inom olika vetenskapsområden återspeglas i olika slag av bibliometriska mått.

# Fortsatt arbete för kvalitet och förnyelse

FORSKNINGS- OCH UTBILDNINGSTRATEGIERNA ska i första hand ange en färdriktning för Göteborgs universitet i fråga om forskning, utbildning och samverkan. Viktiga förändringsbehov inom utbildningen lyfts fram samtidigt som profileringen av utbildning och forskning tydliggörs. Göteborgs universitet markerar även det ansvar universitetet är berett att ta i den nya kunskapsekonomin samt hur kvalitetsarbetet och det akademiska ledarskapet ska utvecklas. Andra viktiga punkter är behovet av ytterligare internationalisering samt utökad forsknings- och utbildningssamverkan med Chalmers i avsikt att stärka den lokala akademiska miljön. Samarbetet med en stiftelsehögskola som Chalmers skulle dessutom påtagligt underlättas om Göteborgs universitet fick en friare associationsform är myndighetens.

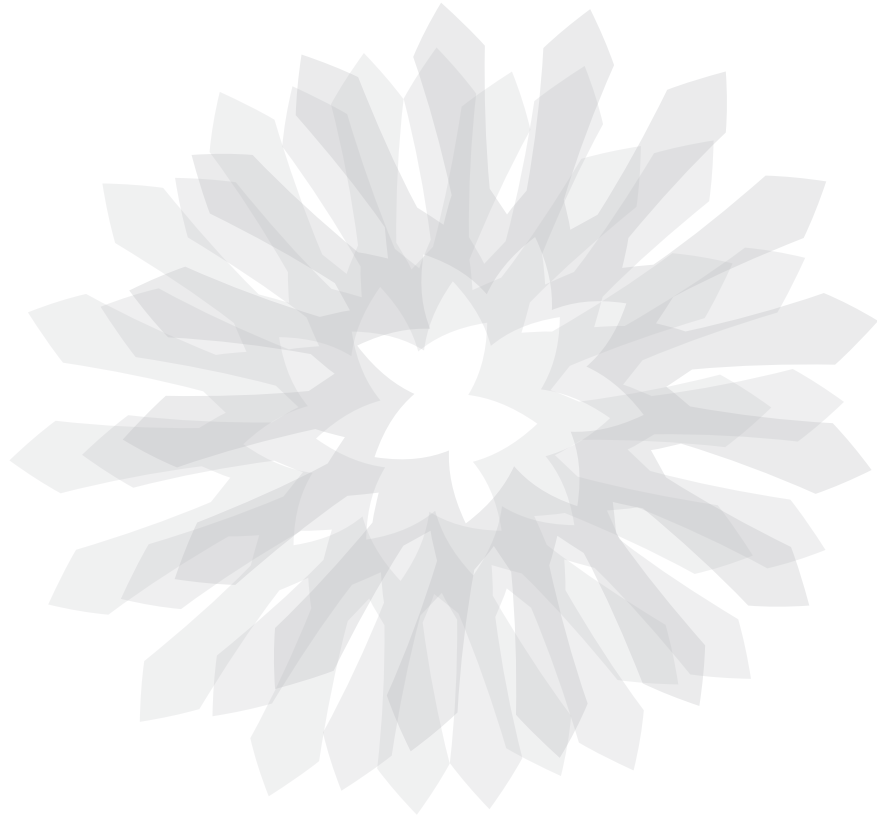
Mycket av det konkreta arbetet måste ske internt inom universitetet. Den strategiska planen 2007–2010, de här redovisade forsknings- och utbildningsstrategierna 2009–2012 samt nya kvalitetsindikatorer ger tydliga ramar för den årliga dialogen mellan universitetsledningen och fakulteterna, universitetsbiblioteket och den gemensamma förvaltningen. Dialogen leder till årliga uppdrag från ledningen. Dessa i sin tur leder till verksamhetsplaner, som följs upp, analyseras och värderas som grund för nästa års dialog och uppdrag. Strategiarbetet kommer även att följas upp vid ett antal universitetsgemensamma seminarier 2008, där olika teman diskuteras. Seminarierna är ett uttryck för det lärande universitetet som präglas av internt erfarenhetsutbyte för att kvalitetssäkra verksamheten.

En del i det fortsatta arbetet kommer även att avse universitetet som organisation och arbetsgivare. Stimulerande arbetsmiljö och goda arbetsförutsättningar i övrigt är grundläggande villkor för en väl fungerande verksamhet. Göteborgs universitet följer genom regelbundna undersökningar upp hur personal och studenter värderar universitetet som arbetsplats. Ett särskilt fokus ligger på ledarskapet. Administrativt ska kvalitetssäkras i syfte att åstadkomma en ändamålsenlig och

***Stimulerande arbetsmiljö och goda arbetsförutsättningar i övrigt är grundläggande villkor för en väl fungerande verksamhet.***

rationell verksamhet. Dessutom är avsikten att på sikt kunna frigöra resurser för forskning och utbildning. I detta sammanhang ska de indirekta kostnaderna särskilt analyseras och synliggöras; kostnader som inte primärt hänför sig till universitetets kärnverksamheter. Målet är att finna fungerande riktlinjer och rutiner på såväl nationell som lokal nivå.

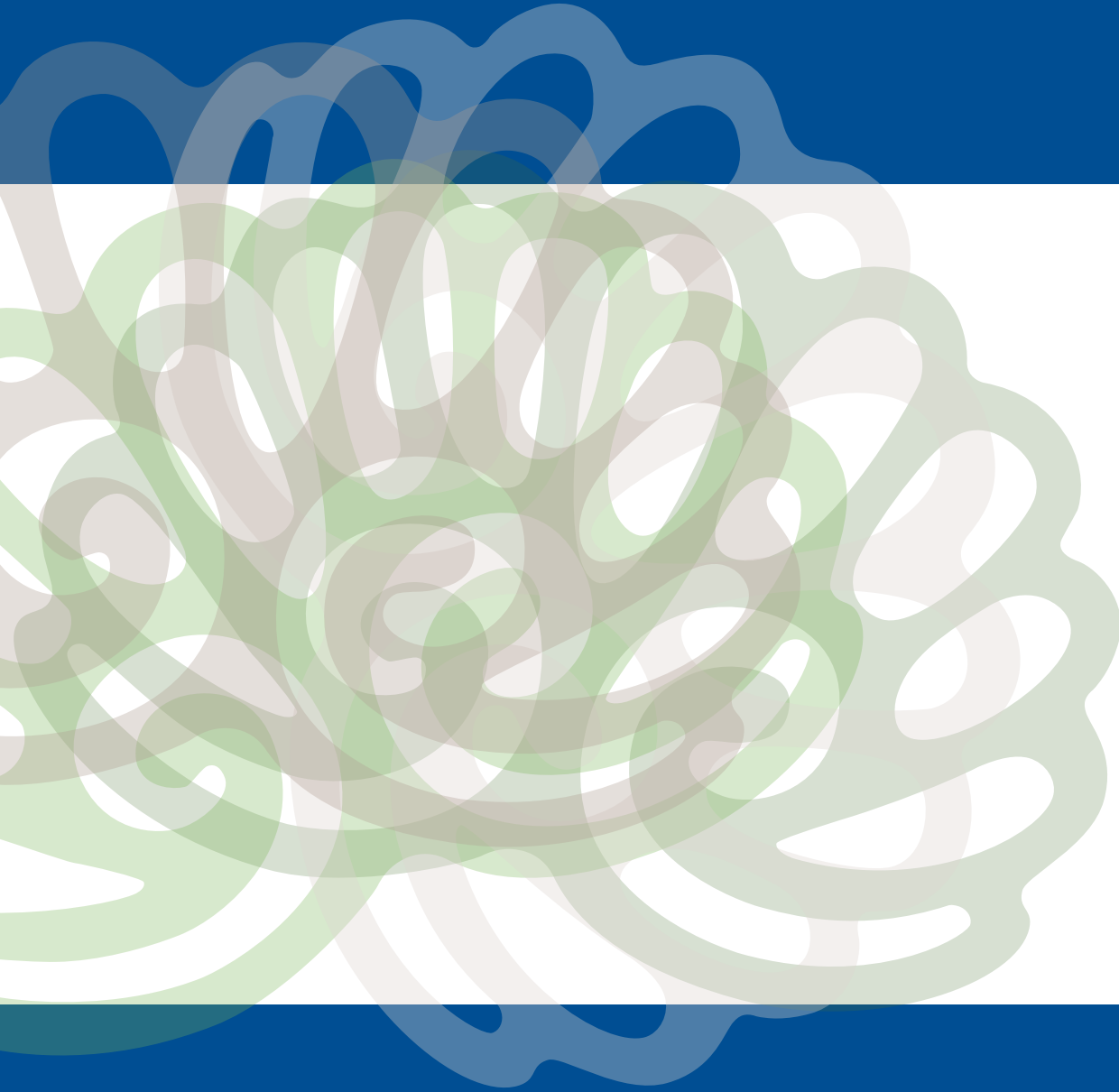
Avslutningsvis ska det understrykas att utgångspunkten för vårt strategiarbete har varit de stora förändringar som pågår inom det akademiska systemet. Flera statliga utredningar kommer under det närmaste året att lägga fram sina förslag. Dessa kommer på olika sätt att påverka villkoren för utbildning, forskning och samverkan. Strategierna kommer därför regelbundet att uppdateras och revideras.











GÖTEBORGS UNIVERSITET